

7. HAFTA

Ders içeriđi

- Sağlık kurumlarına geri ödeme yöntemleri
- Ödeme yöntemlerinin karşılaştırılması
- Türkiye ve geri ödeme yöntemleri

Bütçe Ödemesi

Harcama kalemlerine göre bütçe ödemesi yönteminde ödemeler; maaş, ilaç, ekipman, bakım-onarım, yatırım ve taşıma gibi bazı kalemlere göre belirlenmektedir.

Bu yöntemde, her bir hizmet ve masraf grubu için aktarılacak ödenekler bellidir ve sağlık kurumunun harcama kalemleri arasında transfer yapmada hemen hemen hiç esnekliği yoktur.

Bütçe Ödemesi

Global bütçe ödemesi yöntemi (götürü bedel üzerinden ödeme) ise bir yıllık süre içerisinde sağlık kurumunun işletim maliyetlerinin toplam miktarının tahmin edilerek sağlık kurumlarına aktarılması içermektedir.

Bu yöntemde yapılan ödemeler harcama gruplarına göre ayrılmamakta tek bir kaleme yapılmaktadır. Sağlık kurumu kendisine yapılan ödemeyi ihtiyaç duyduğu alanlarda harcama yetkisine sahiptir.

Bütçe Ödemesi

Avantajları:

1. Sağlık kurumlarının sınırlı kaynaklarını verimli bir şekilde kullanabilmeleri için önceden planlama yapmalarına imkan vermektedir.
2. Bütçeler gerçeğe uygun hazırlandıklarında maliyetlerin azalması veya en azından maliyet artış hızının düşük olmasını sağlamaktadır.
3. Karmaşık ve uygulanması zor olan veri toplama sistemlerine gereksinim duyulmaması nedeniyle yönetilmesi nispeten daha kolaydır.

Dezavantajları:

1. Bütçe tahsisi gerçek verilere dayanmayarak yapıldığında, gereksiz tahsislere ve maliyet artışlarına yol açabilmektedir.
2. Ödeme miktarlarının belirlenmesinde daha önceki dönemlere bağlı kalındığından önceden mevcut olan verimsizliklerin devam ettirilmesine izin vermektedir.
3. Ödeme yapılan kuruluşlar bütçe sınırları içerisinde kalınabilmesi ya da özel talep ve isteklerin karşılanabilmesi için belirli aralıklara denetim yapmak zorundadır.
4. Hastalık oranlarında veya maliyet bileşenlerinde beklenmeyen bir artış riskine girilmektedir.
5. Sağlık kurumları maliyetlerini azaltmak adına etkinliği daha az tedaviler uygulayarak hizmet kalitesinin düşmesine sebep olabilmektedir.

Hizmet Başına Ödeme Yöntemi

Avantajları:

1. Sağlık kurumu sağlık bakımının kalitesini ve üretimini artırmak için güçlü özendiricilere sahiptir.
2. Yönetsel olarak uygulanması kolaydır.
3. Ödeyiciler açısından düşük finansal risk taşımaktadır.
4. Kaliteyi ve hasta memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir.
5. Kompleks ve uzun süreli bakıma ihtiyaç duyan hastaların hizmete ulaşması nispeten kolaydır.

Dezavantajları:

1. Gereksiz hizmet kullanımına ve aşırı hizmet sunumuna neden olabilir.
2. Sağlık hizmetlerinin gelir seviyeleri yüksek yerlere kayması coğrafi ve sosyal eşitsizliklere yol açabilir.
3. Sağlık hizmetlerinde yolsuzluğun artmasına neden olabilir.
4. Sağlık sunucuları açısından yüksek finansal risk taşımaktır. Faturalara gelecek itirazlar konusunda sorunlar yaşanabilmektedir.
5. Sağlık hizmetlerinin maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.
6. Koruyucu sağlık hizmetlerinin ikinci plana itilmesi söz konusu olabilmektedir.

Günlük Ödemeler Yöntemi

Avantajları:

1. Hastaneleri daha verimli olmaları, test ve prosedürleri azaltmaları konusunda teşvik etmektedir.
2. Karmaşık hesapları ortadan kaldırdığı için uygulanması ucuz ve kolaydır.
3. Yeniden yatırım oranlarını azalttığı için hizmet kalitesi üzerinde olumlu etkiye sahiptir.
4. Hastane iş yükünün ve finansman yapısının basit olduğu hastaneler için kullanımı kolay bir yöntemdir.

Dezavantajları:

1. Sağlık kurumlarını yüksek doluluk oranları ve hastaların gereğinden fazla hastanede tutulması gibi konularda cesaretlendirmektedir.
2. Ödemeyi yapan kurumların hastanedeki gereksiz satış sürelerini kontrol altına almak için denetim mekanizmaları oluşturmaları gerekmektedir.
3. Ödemeler günlük, geriye dönük ve değişken ödemeler şeklinde yapılıyorsa, hastaneler maliyet indirimi konusunda yeterli özendiriciliğe sahip olmayabilir.
4. Sağlık kurumlarında maliyeti düşürme adına hizmet kalitesinden tavizler verilebilir.

Kişi Başına Ödeme Yöntemi

Avantajları:

1. Yöntem sağlık kurumları, maliyet kontrolü ve maliyet etkililiği sağlama konusunda teşvik etmektedir.
2. Hastalar sağlık kurumundan sadece ihtiyaçları olan hizmeti almaktadır.
3. Yönetmel açıdan kullanılması kolay bir yöntemdir.

Dezavantajları:

1. Sağlık hizmeti sunucularına yüksek finansal risk getirmektedir.
2. Sağlık kurumları maliyeti azaltmak adına daha düşük riskli hastaları seçebilmekte kompleks vakalar sevk edilmektedir.
3. Sağlık kurumları maliyet etkililiği sağlamak amacıyla hizmet miktarı ve kalitesinde kısıtlamaya gitmektedir.
4. Verimlilik, eşitlik ve etik açıdan olumsuz etkilerin oluşmasına neden olmaktadır.

Vaka Başına Ödeme Yöntemleri

- **Vaka başına ödeme yönteminde**, sağlık kurumu tarafından tedavi edilen her vaka için, sağlık kurumuna önceden belirlenmiş miktarda ödeme yapılmaktadır. Ödeme miktarını belirlemek için vaka sınıflandırma sistemi kullanılmaktadır.
- Her vaka için sabit bir fiyat ödemesi gibi her vaka için maliyet ve tıbbi benzerliklerine göre farklı fiyat ödemesi şeklinde iki farklı model uygulanabilmektedir.
- ABD'de (1970) uygulanmaya başlayan ve 470 vaka grubu geliştirilen ikinci model **Teşhis İlişkili Gruplar (TİG)** olarak adlandırılmaktadır.

DRG=TiG

- “Hastalıkların klinik ve maliyet verileri kullanılarak gruplandırılmasını ve benzer hastalıkların benzer gruplara atanmasını içeren bir yöntemdir.”
- Teşhisle ilişkili gruplar, ABD’de Yale Üniversitesi’nde sağlık hizmetlerinin kalite denetimi amacıyla geliştirilmiş bir vaka sınıflama sistemi olup 1980 yılından itibaren geri ödemelerde kullanılmaya başlanmıştır.
- Teşhisle ilişkili grupların oluşturulmasındaki temel amaç, **benzer çıktıları olan veya benzer hizmetleri alması beklenen vaka tiplerinin bir tanımının yapılması** ve böylece kıyaslanabilir bilgi üretilmesidir.

TiG

- Bir yatan hasta sınıflandırma yöntemi olarak TiG; ortaya çıkan maliyetler ile hasta türlerini tanılarına ve işlemlerine göre sınıflandırarak türdeş vakalarla harcanan tedavi kaynaklarını ilişkilendirmeyi sağlar.
- Klinik kodlamacı, hastane yöneticisi ve hekimler

Vaka Başına Ödeme Yöntemi

Avantajları:

1. Hem sağlık kurumuna hem de ödeyiciye eşit ve orta düzeyde finansal risk getirmektedir.
2. Hastaneye yapılan ödemelerin kontrolünü kolaylaştırmaktır.
3. Maliyetlerin azaltılması için teşvik sağlamaktadır.
4. Hizmet sunumu esnasında katılan birçok faktörü dikkate aldığı için daha adildir.

Dezavantajları:

1. Hastaların erken taburcu edilmesini teşvik edebilmektedir.
2. Tedavi maliyeti daha düşük vakalara öncelik verilmesine neden olabilmektedir.
3. Vaka başına maliyeti düşürmek için kaliteden ödün verilmesi söz konusu olabilmektedir.
4. Uygulanması yönetsel açıdan zordur.

Düz Oranda Ödeme Yöntemi

Avantajları:

1. Sağlık kurumları kendi gelirlerini artırmak, başka alanlarda da yatırım yapabilmek için satın alma kararlarında daha ekonomik davranmaktadır.
2. Yüksek maliyetli teknolojiyi kullanmayan aile hekimleri gibi uzmanların ihtiyaç duydukları ekipmanları bu yöntemle finanse etmek basit ve uygulaması kolaydır.
3. Yönetsel maliyeti düşüktür.

Dezavantajları:

1. Yüksek maliyeti teknolojiyi kullanmak zorunda olan bölümler için maliyetleri finanse etmek zor olmaktadır.
2. Sağlık kurumları bazen ihtiyaçları olmayan malzeme ve ekipmanları isteyebilmektedir. Bu durum maliyetlerin artmasına neden olmaktadır.
3. Daha ucuz olan ekipmanları tercih etme ve satın almadan önce daha uzun süre bekleme söz konusu olabilmektedir.

Yöntemlerin Karşılaştırılması

19

Sağlık Profesyonellerine Yapılan Ödemelerin Karşılaştırılması

Ödeme Yöntemleri	Maliyet Kontrolü	Kalite	İdari Kontrol	Çalışan Tatmini	Hasta Tatmini
Maaş	Kısmen Etkili	Zayıf	Kolay	Zayıf	Zayıf
Hizmet Başına Ödeme	Etkili Değil	Çok İyi	Çok Zor	İyi	Orta
Kişi Başına Ödeme	Çok Etkili	Vasat	Çok Kolay	Orta	Orta
Prim Ödemesi	Etkili	İyi	Kolay	Orta	Orta
Vaka Başına Ödeme	Etkili	Çok İyi	Zor	Orta	Orta

Sağlık Kurumlarına Yapılan Ödeme Yöntemlerinin Karşılaştırılması

20

Ödeme Yöntemleri	Maliyet Etkililiği	Kalite	İdari Kontrol	Hizmeti Sunan Tarafın Tatmini	Hizmeti Alan Tarafın Tatmini
Bütçe Ödemesi	Çok Etkili	Vasat	Kolay	Orta	Orta
Hizmet Başı Ödeme	Etkili Değil	Çok İyi	Çok Zor	İyi	İyi
Günlük Ödemeler	Kısmen Etkili	Zayıf	Çok Kolay	Orta	İyi
Kişi Başı Ödeme	Çok Etkili	Vasat	Çok Kolay	Zayıf	Zayıf
Vaka Başına Ödeme	Etkili	İyi	Zor	Orta	İyi
Düz Oranda Ödeme	Etkili	İyi	Kolay	Orta	Orta

Ödeme Yöntemleri-Sonuç

- Herhangi bir sağlık sisteminde yöntemlerin birinin ya da tümünün bir arada bulunması mümkündür.
- Herhangi bir ücret ödeme şekli;
 - Hizmeti verenlerin kalite ve kantite olarak yeterli hizmet sağlayabilmesine olanak verecek güdüleyici özelliklere sahip,
 - Aşırı, gereksiz hizmet sunumu ve israfı önleyecek nitelikleri taşımalıdır.

Ödeme Yöntemleri-Sonuç

- Hizmet başına ödeme arzın talep yaratabilme özelliğinden dolayı gereksiz ve maliyeti yüksek teşhis ve tedavi yöntemlerinin kullanımını teşvik etmekte, sigortanın maliyetlerini artırmaktadır. Bunun yanında hastanın gereksiz yere hırpalanmasına neden olabilmektedir.
- Hastanın ihtiyacı olan mal ve hizmet konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması ve çoğu zaman verilen hizmetin kalitesini ve gerekliliğini değerlendirememesi, doktorun kendisi yerine karar vermesi ve talepte bulunması ile sonuçlanmaktadır.

Ödeme Yöntemleri-Sonuç

- Bu özellik sağlık sektöründe piyasa koşullarının oluşamamasının da temel nedenidir.
- Böyle bir sistemi yürütmek için gerekli enformasyon sistemi, bürokratik işlemler ve kontrol mekanizmaları karmaşıklığı da beraberinde getirmekte özellikle gelişmekte olan ülkelerin kapasitelerinin üzerine çıkmaktadır.
- Ülkeler aile hekimi gibi bireysel hizmet sunanlar için, *kişi başına ödemeyi*, kurumsal sağlık hizmeti sunan hizmet sunucuları için *DRG veya vaka başına ödeme yöntemlerini* tercih etmektedirler.

Ödeme Yöntemleri-Sonuç

- Seçilecek yöntem /yöntemlerin her ülkenin şartlarına göre uyarlanması ve gerekli kontrol mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.
- Tedavi planları, klinik değerlendirme ve izleme kullanılmaktadır.
- Gereksiz sağlık hizmeti sunumuna engel olmak temel amaç olarak belirlenmelidir.

Sorular ve katkılar...

